

CEVAPLI KİTAPÇIK

Soru	1	2	3	4	5	6	7	Toplam
Puan	11	13	11	13	6	21	25	100

7 açık uçlu / kısa cevaplı soru · 100 puan. Yanıtlarında istenen işlem, gerekçe ve kanıt göster.

Yazılı provasıdır. Okulunun seçtiği senaryoyu kontrol et.

1. Edebiyat ve psikoloji · 11 puan

Bu çalışma için yazılmış hikâye parçası:

Nehir, salona girmeden önce konuşmasının ilk cümlesini beşinci kez fısıldadı. “Unutursam herkes güler,” diye düşündü. Kapı açılınca avucundaki notu daha sıkı tuttu; yine de içeri girdi.

Bu parçanın edebiyat ile psikoloji ilişkisini nasıl örneklediğini iki metin ayrıntısıyla açıklayınız. Parçadan hareketle kişiye kesin bir ruhsal hastalık tanısı konulup konulamayacağını gerekçelendiriniz.

Örnek yanıt

Edebiyat, kişinin kaygı gibi iç yaşantılarını düşünce ve davranışlarla görünür kılar. Unutursa herkesin güleceğini düşünmesi ve notu sıkı tutması kaygıyı düşündürür. Ancak kısa bir kurgu parçası klinik değerlendirme sağlamaz; buradan kesin ruhsal hastalık tanısı konulamaz.

- Kişinin dış davranışı ile iç düşüncesini birlikte oku.
- Edebî insan tasviri ile klinik tanı iddiasını birbirinden ayır.

Dikkat: Sıradan bir konuşma kaygısından hastalık adı üretmek.

2. Tür ve dönem ilişkisi · 13 puan

Bilgi notu: Küçürek hikâye, özellikle 20. yüzyılın sonlarında belirginleşen kısa ve yoğun anlatı biçimlerinden biridir. Modern yaşamın hızına verilen edebî tepkilerle ilişkilendirilir; ancak yalnız kısa olması bir metni küçürek hikâye yapmaz.

Bu çalışma için yazılmış örnek:

Telefonuna yüzlerce kutlama geldi. Kapı hiç çalmadı. Pastanın ikinci dilimini yine buzdolabına koydu.

Örnekteki kısıklık ve sezdirmenin küçürek hikâye türüyle ilişkisini açıklayınız. Teknolojiyle çoğalan iletişim ile kişinin yalnızlığı arasındaki durumu, verilen dönem bilgisiyle ilişkilendiriniz.

Örnek yanıt

Üç kısa cümle, bütün bir yaşam öyküsü anlatmadan kişinin yalnızlığını pasta dilimi ve çalmayan kapıyla sezdirir; bu yoğunluk küçürek hikâyeye uygundur. Telefonda çok mesaj olmasına rağmen yüz yüze ziyaret olmaması, hızlı ve yoğun dijital iletişim içinde yalnız kalınabilmesini düşündürür. Bu durum modern yaşamın hızına ilişkin dönem bağlamıyla ilişkilendirilebilir.

- Metnin söylemediği duyguyu hangi nesne ve karşıtlıkla sezdirildiğini bul.
- Bilgi notunu öyküdeki iletişim biçimine bağla; tek örneği bütün insanlara genelleme.

Dikkat: Her kısa mesajı küçürek hikâye saymak veya tüm teknoloji kullanımının yalnızlaştırdığını kesinleştirmek.

3. Konu ve tema ayrımı · 11 puan

Bu çalışma için yazılmış küçürek hikâye:

Yıllar sonra eski evinin kapısını çaldı. Açıan çocuk onu tanıımıyordu. “Ben burada büyüdüm,” dedi. Çocuk içeri seslendi: “Bir yabancı geldi!” Elindeki anahtarı cebine koydu.

Hikâyenin konusunu somut olay üzerinden bir cümleyle yazınız. Temasını belirtiniz ve konu ile tema arasındaki farkı bu metin üzerinden açıklayınız.

Örnek yanıt

Konu, yıllar sonra eski evine dönen bir kişinin artık orada yabancı olarak karşılanmasıdır. Tema, aidiyetin değişmesi, geçmişe özlem veya zamana bağlı yabancılaşmadır. Konu belirli kişinin yaşadığı olayı, tema bu olayın düşündürdüğü daha genel duyguyu/insanlık durumunu belirtir.

- Metinde ne olduğunu olay cümlesiyle anlat.
- Bu olayın hangi genel duyguyu düşündürdüğünü temaya dönüştür.

Dikkat: Konu ve tema için aynı “eski ev” ifadesini yazmak.

4. Değerlerin davranışa yansıması · 13 puan

Bu çalışma için yazılmış hikâye parçası:

Köy okulunun çatısı fırtınada zarar görünce herkes gücü yettiğince bir şey getirdi. Kimi tahta, kimi sıcak yemek taşıdı. Onarımda çalışamayacak kadar yaşlı olan Hasan, çocukların kullanması için sakladığı kitapları verdi. Öğretmen, yardım edenlerin adlarını katkılarının büyüklüğüne göre sıralamak istemedi. “Bu çatıda herkesin payı var,” dedi.

Metinde öne çıkan iki değeri belirleyiniz. Her bir değeri bir davranışla ilişkilendiriniz. Öğretmenin katkıları büyüklüklerine göre sıralamamasının anlamını açıklayınız.

Örnek yanıt

Dayanışma ve emeğe/katkıya saygı öne çıkar. Farklı kişilerin tahta, yemek veya kitap getirmesi dayanışmayı gösterir. Öğretmenin katkıları büyüklüğüne göre sıralamaması, herkesin imkânına göre verdiği desteğin değerli olduğunu vurgular.

- Soyut değer adlarını gözlenebilir davranışlara bağla.
- Öğretmenin sözünün katkıları arasında kurduğu ilişkiyi yorumla.

Dikkat: Metinde bulunmayan tarihî savaş veya mitolojik kişi eklemek.

5. Hikâyeci ve eser bilgisi · 6 puan

1960 sonrası Türk hikâyeciliği kapsamında Ferit Edgü ve Bilge Karasu ele alınmıştır.

Bu iki yazarın her biri için bir hikâye kitabının adını yazınız. Eserleri doğru yazarın karşısında gösteriniz.

Örnek yanıt

Ferit Edgü: Do Sesi. Bilge Karasu: Göçmüş Kediler Bahçesi.

- Her yazarın hikâye kitabını roman veya şiir kitabından ayır.
- Yazar ile eser adını eşleştirerek yaz.

Dikkat: Doğru eser adını diğer yazarın karşısına yazmak.

6. Anlamı koruyarak dil düzeltme · 21 puan

Hikâye taslağındaki cümleler:

“zeynep de eski defteri ankaraya götürdü mü”

“Kapak aşınmıştı ancak sayfalar sağlamdı.”

İlk cümleyi yazım ve noktalama kurallarına göre düzeltiniz. İkinci cümledeki “ancak” sözcüğünün kurduğu anlam ilişkisini açıklayıp aynı ilişkiyi başka bir bağlayıcıyla koruyarak cümleyi yeniden yazınız.

Örnek yanıt

“Zeynep de eski defteri Ankara’ya götürdü mü?”

Ancak, karşıtlık/beklentinin tersini gösterme ilişkisi kurar. “Kapak aşınmıştı fakat sayfalar sağlamdı.” biçimi aynı ilişkiyi korur.

- Özel adların yazımı ve soru biçimini düzelt.
- İkinci cümlede kapağın durumuna rağmen sayfaların farklı durumda olmasını ilişkilendir.

Dikkat: Ancak bu cümlede yalnız/sadece anlamında yorumlamak.

7. Küçürek hikâye yazma · 25 puan

Yazma çıkış noktası: Bir kapının önünde kalan anahtar. Gerçek bir kişiyi anlatmak zorunda değilsiniz.

Önce seçtiğiniz duygu/temayı ve kahramanın karşılaşacağı durumu birer cümleyle planlayınız. Ardından 50-80 sözcüklük bir küçürek hikâye yazınız. En az bir şeyi doğrudan söylemek yerine sezdiriniz; başlık koyunuz. Sonunda gözden geçirerek düzelttiğiniz bir ifadeyi ve düzeltme nedenini belirtiniz.

Örnek yanıt

Plan: Tema, değişen aidiyet. Durum, yıllar sonra eski evine dönen kişinin anahtarının işe yaramaması.

Başlık: Eşik

Anahtarı yıllardır cüzdanında taşıyordu. Sokağa döndüğünde evin boyası değişmişti ama basamak hâlâ aynı yerinden çatlaktı. Kapının önünde durdu, anahtarı uzattı. Kilit dönmedi. İçeriden bir çocuk sesi geldi: “Kimi arıyorsunuz?” Cevap verecek bir ad bulamadı. Anahtarı cebine koyarken basamaktaki çatlağa son kez baktı. Sonra elini cebinden çıkardı; yıllardır sıkıldığı küçük metal parçası artık avucunu acıtmıyordu.

Düzeltilme: “Ev farklıydı.” yerine “Evin boyası değişmişti.” yazdım; değişimi görünür ayrıntıyla anlattım.

- Tek bir durum ve duyguya odaklanarak ayrıntı seç.
- Bütün geçmişi açıklamak yerine nesne/eylemle sezdir; metni okuyup bir ifadeyi iyileştir.

Dikkat: Küçürek hikâyeyi olay içermeyen genel öğütler listesine dönüştürmek.